

การพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา

วิชาเอกจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

The Development of a Bachelor of Science Program Department of

Psychology Major in Counseling Psychology Faculty of Education

Ramkhamhaeng University

กรรณิการ์ แสนสุภา¹ เอื้อทิพย์ คงกระพันธ์² ภูริเดช พาหุยุทธ์³ ผกาพรรณ นันทะเสน⁴

อุมารณ สุCHARมณ⁵ พิษสัลล์ม อารังศรีวรกุล⁶

Kannikar Sansupa, Ueathip Kongkranphan, Phurided Pahuyut,

Phakawan Nantasen, Umaporn Sucaromana, and Phitsaran Thamrongworakun

Received: March 7, 2022 Revised: March 28, 2022 Accepted: May 5, 2022

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้ใช้บัณฑิตต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยา วิชาเอกจิตวิทยาการปรึกษา หลักสูตรปรับปรุง

¹ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Department of Psychology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University. Email: Kannikar.s@rumail.ru.ac.th

² ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Department of Psychology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University. Email: Ueathip@rumail.ru.ac.th

³ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Department of Psychology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University. Email: Phurided@rumail.ru.ac.th

⁴ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Department of Psychology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University. Email: Pakawan.n@rumail.ru.ac.th

⁵ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Department of Psychology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University. Email: Umaporn.s@rumail.ru.ac.th

⁶ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Department of Psychology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Email: Phitsaran.t@rumail.ru.ac.th

2561 และค้นหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการปรึกษา หลักสูตรปรับปรุง 2566 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษาและศิษย์เก่า วิชาเอกจิตวิทยาการปรึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 109 คน และผู้ใช้บัณฑิตจำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา และแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า

1) ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อประกอบด้วย เนื้อหาวิชาในหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ รายวิชาในหลักสูตรสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในทฤษฎีและหลักการทางจิตวิทยาได้เพียงพอ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับรายวิชา เนื้อหาวิชาในหลักสูตรมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ และรายวิชาในหลักสูตรมีความทันสมัยสำหรับการนำไปประกอบอาชีพ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ ส่วนความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านคุณธรรมด้านคุณธรรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ด้านการสร้างนวัตกรรม ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความรู้ และด้านทักษะทางปัญญา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2) แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการปรึกษาจากความคิดเห็นของนักศึกษา พบว่า ต้องการให้เพิ่มกระบวนวิชาเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการปรึกษา กระบวนวิชาจิตวิทยาครอบครัว กระบวนวิชาการปรึกษาแบบกลุ่ม รวมถึงกระบวนวิชาเอกเลือกที่ทันสมัยเหมาะสมต่อสภาพสังคมปัจจุบัน ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์นอกสถานที่ ส่วนผู้ใช้บัณฑิต แสดงความคิดเห็นว่าต้องการให้หลักสูตรเพิ่มการฝึกปฏิบัติการปรึกษาและการพัฒนาบุคลิกภาพให้เหมาะสมต่อการเป็นผู้ให้การปรึกษา รวมถึงเน้นด้านการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกปฏิบัติงาน ตลอดจนการปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์

คำสำคัญ (Keywords) : การพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา

Abstract

The purposes of this research were to survey the satisfaction of students and graduate users towards the bachelor of science program, psychology majoring in Counseling Psychology, in the curriculum improvements of 2018, and to search for guidelines for the development of science curricula, psychology major in Counseling Psychology for the revision of curriculum in 2023. The samples for quantitative method are current students and alumni, psychology major in Counseling Psychology at a total of 109 people and another 8 graduate users. The tools used consisted of satisfaction questionnaire towards the bachelor of science program, Department of Counseling Psychology, together with an in-depth interview. The quantitative data were analyzed by using frequency, percentage, mean, and standard deviation. For qualitative data, an inductive analysis was performed.

It was found that 1) the overall satisfaction of the students with the program was at a high level. Appropriate course content can be applied in daily life. Courses in the curriculum can encourage students to have a sufficient understanding of theories and principles of psychology. The objectives of the course are consistent with the course. The content of the course is appropriate and can be used in a career. And the courses in the curriculum are up-to-date for professional use. They were satisfied at a high level for all items. The overall graduate user satisfaction was at a high level. The interpersonal relationship and responsibility and moral issue were at the highest level. While strengthened citizen, innovation creation, numerical analysis skill, communication and use of information technology, knowledge, and intellectual skill were at a high level.

2) The guidelines for the development of science curricula in the field of counseling psychology, from the opinions of students, it was found that they wanted to increase the number of courses on counseling practices, family psychology including a modern elective majoring process suitable for the current

social conditions as well as to organize activities for students to experience on the outside world. Graduate users commented that they wanted to increase counseling practice and personality development to be suitable for being a consultant including to focus on the use of English in practice as well as online consultation.

Keywords: Curriculum development, bachelor of science program, counseling psychology program

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งเป็นแผนแม่บทและเป้าหมายในการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่เศรษฐกิจยุค 4.0 จึงต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีการวิจัยและนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนในทุก ๆ ด้าน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 1) ทั้งนี้ในปัจจุบันประเทศไทยยังคงประสบปัญหาในหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ความยากจน ความเครียด รวมไปถึงสถานการณ์ของโรคระบาดโควิด19 ที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล ทำให้บุคคลต้องใช้ชีวิตแบบวิถีใหม่ (New Normal) การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของประชากรไทยจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในเรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจ การปรับตัวและการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิตให้พร้อมต่อการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป (ประพิมพ์า จรัสตันกุล, 2562)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (จิตวิทยา) สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา โดยมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีศักยภาพในการช่วยเหลือเยียวยา และรับใช้สังคม มีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถวิเคราะห์ปัญหา ส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติในสถานที่จริง เพื่อให้การช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาในสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ สร้างเสริมคุณลักษณะทางจิตใจให้เข้มแข็ง สามารถปรับตัว และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักยภาพ ตลอดจนสามารถบูรณาการ ประยุกต์ความรู้ และวิธีการทางจิตวิทยา เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลได้

อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องต่อเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษา จึงพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยตามเกณฑ์การกำหนดของสำนักงานมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา (2558, หน้า 42) ทำให้ได้มาซึ่งหลักสูตรที่ตรงต่อความต้องการของบัณฑิตและประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการปรึกษา หลักสูตรปรับปรุง 2561
2. เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการปรึกษา หลักสูตรปรับปรุง 2566

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพพร้อมกัน ดังนี้

1.ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ที่มุ่งสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการปรึกษา หลักสูตรปรับปรุง 2561 และเพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการปรึกษา หลักสูตรปรับปรุง 2566

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ และกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพประชากรและกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ แบ่งออกเป็น 1) นักศึกษาปัจจุบันที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ตั้งแต่ชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยาการปรึกษา ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นนักศึกษาปัจจุบัน หรือศิษย์เก่า ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาการปรึกษา ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ไม่มีปัญหาในการมองเห็น การได้ยิน ใช้ภาษาไทยในการพูด อ่าน และเขียนได้ในระดับดี มีความพร้อม สมครใจ ในการตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึง

พอใจที่มีต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2561) จำนวน 109 คน และ 2) ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 8 คน ที่เป็นนายจ้าง ผู้ประกอบการ หัวหน้าส่วนงาน เจ้าของสถานประกอบการที่มีอำนาจในการบริหาร ให้คำแนะนำ หรือเป็นผู้บังคับบัญชาเป็นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาจิตวิทยาการปรึกษา ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีความพร้อม สมครใจ ในการตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา วิชาเอก จิตวิทยาการปรึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2561)

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 1) นักศึกษาปัจจุบันที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาการปรึกษา ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 36 จำนวน ที่มีความพร้อมและสมครใจ ในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2566) และ 2) ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 12 คน ที่เป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานในสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับบัณฑิตและเป็นผู้ได้บังคับบัญชาเป็นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้เริ่มทำการศึกษาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (จิตวิทยา) คณะศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ สถานะนักศึกษา อาชีพปัจจุบันข้อมูลการประกอบอาชีพ การนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ ความภาคภูมิใจ ส่วนที่ 2 ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์หลักสูตรกับเนื้อหาของหลักสูตร จำนวนข้อคำถาม 5 ข้อ ส่วนที่ 3 ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์หลักสูตรกับโครงสร้างของหลักสูตร จำนวนข้อคำถาม 3 ข้อ เป็นมาตรประมาณค่า (rating scale) ตามแบบของ Likert กำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 121-127) ดังนี้ ดังนี้ 1.00-1.50 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด, 1.51-2.50

หมายถึง ฟังพอใจน้อย, 2.51-3.50 หมายถึง ฟังพอใจปานกลาง, 3.51-4.50 หมายถึง ฟังพอใจมาก และ 4.51-5.00 หมายถึง ฟังพอใจมากที่สุด ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67 -1.00

เครื่องมือเชิงคุณภาพ เป็นแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview Question) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured or Guided Interviews) ที่ผู้วิจัยตัดสินใจว่าจะถามอะไรบ้าง หรือใช้คำสำคัญ เป็นเครื่องชี้นำการสัมภาษณ์ มีความยืดหยุ่น มีจุดมุ่งหมาย (กิตติพัฒน์ นนทปัทมเดช, 2554, หน้า 7) เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2561) ตัวอย่างของข้อคำถามสัมภาษณ์นักศึกษาสาขาจิตวิทยาการปรึกษา เช่น 1) รูปแบบการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร ยกตัวอย่างเช่น ในกระบวนการวิชาใด 2) ท่านมีความคาดหวัง/ความต้องการให้บัณฑิตปริญญาตรี ที่จะจบสาขาวิชาจิตวิทยา มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ทักษะ ด้านใดเป็นพิเศษ เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (จิตวิทยา) คณะศึกษาศาสตร์ โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ ประชาสัมพันธ์ผ่าน Facebook กลุ่มภาควิชา และส่งต่อแบบสอบถามให้นักศึกษา บัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิตที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม สมบูรณ์ครบถ้วนและมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 121 คน แบ่งเป็นนักศึกษา 109 คน ผู้ใช้บัณฑิต 12 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1) ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักและติดต่อเพื่อแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ตลอดจนขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลักโดยเน้นบริบทของความเป็นส่วนตัว

2) ผู้วิจัยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละครั้ง ใช้วิธีการบันทึกและอัดเทปร่วมด้วย โดยได้รับการอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลทุกครั้ง

3) เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักจนได้ข้อมูลที่ครบถ้วนแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้นำมาจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบ วิเคราะห์ และสรุปผลเกี่ยวกับค้นหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา วิชาเอกจิตวิทยาการปรึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2561)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูล เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาจำนวน 109 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ มีจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 90.83 รองลงมาก็คือนักศึกษาที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.26 ส่วนสถานภาพการทำงานนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ได้ทำงาน มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 59.63 รองลงมาก็คือมีงานทำประจำ มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 22.94 ในด้านความสอดคล้องของอาชีพกับสาขาที่เรียน นักศึกษาส่วนใหญ่ทำงานไม่ตรงกับสาขาที่เรียน มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 40.63 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตมีจำนวน 8 คน เป็นเพศหญิงมีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 เป็นเพศชาย 2 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 จบการศึกษาระดับปริญญาโทจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 และผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่มีตำแหน่งงานเป็นนักจิตวิทยาการปรึกษา คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมา มีตำแหน่งเป็นนักจิตวิทยาด้านอื่น ๆ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา ศิษย์เก่า และบัณฑิตต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา วิชาเอกจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.04$ $SD=.06$) เมื่อพิจารณารายข้อประกอบด้วยเนื้อหาวิชาในหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ รายวิชาในหลักสูตรสามารถส่งเสริมให้

ผู้เรียนมีความเข้าใจในทฤษฎีและหลักการทางจิตวิทยาได้เพียงพอ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความสอดคล้องกับรายวิชา เนื้อหารายวิชาในหลักสูตรมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ และรายวิชาในหลักสูตรมีความทันสมัยสำหรับการนำไปประกอบอาชีพ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{x}=4.01$ SD=.09, $\bar{x}=3.94$ SD=.08, $\bar{x}=3.89$ SD=.09, $\bar{x}=3.86$ SD=.09 และ $\bar{x}=3.61$ SD=.10)

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา วิชาเอกจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่ามีคะแนนประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.37$ SD=.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านคุณธรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.72$ SD=.15, $\bar{x}=4.67$ SD=.17) ส่วนด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ด้านการสร้างนวัตกรรม ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความรู้ และด้านทักษะทางปัญญา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x}=4.38$ SD=.18, $\bar{x}=4.28$ SD=.19, $\bar{x}=4.22$ SD=.19, $\bar{x}=4.18$ SD=.15, $\bar{x}=4.13$ SD=.22)

แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการปรึกษา หลักสูตรปรับปรุง 2566 แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยา วิชาเอกจิตวิทยาการปรึกษา โดยนักศึกษาให้ความคิดเห็นว่า อยากให้เพิ่มกระบวนการเกี่ยวกับการฝึกทักษะด้านการปรึกษาเพิ่มมากขึ้น ที่จะช่วยให้มีความชำนาญก่อนออกปฏิบัติงานจริงในการฝึกปฏิบัติงาน อีกทั้งอยากให้มีการเพิ่มกระบวนการปรึกษาแบบกลุ่ม และกระบวนการจิตวิทยาครอบครัว รวมถึงกระบวนการเลือกที่ทันสมัยเหมาะสมต่อสภาพสังคมปัจจุบัน ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์นอกสถานที่ อาทิเช่น การดูงานศูนย์ให้การปรึกษาทั้งองค์การของรัฐและเอกชน เป็นต้น ส่วนผู้ใช้บัณฑิตแสดงความคิดเห็นว่า อยากให้หลักสูตรเพิ่มการฝึกปฏิบัติการปรึกษาและการพัฒนาบุคลิกภาพให้เหมาะสมต่อการเป็นผู้ให้การปรึกษา รวมถึงเน้นด้านการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกปฏิบัติงาน ตลอดจนการปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ นอกจากนี้ นักศึกษาควรได้รับการพัฒนาทักษะด้านการปรับตัว มีความตระหนักในบทบาทของนักจิตวิทยาการปรึกษา มีจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความรู้ทางด้านอาการจิตเวช ดังนั้น หลักสูตรควรมีการกำหนดแนวทางให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะจากการลงมือฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาให้บัณฑิตได้มีคุณลักษณะดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจและการสัมภาษณ์ของนักศึกษาและผู้ใช้บัณฑิต เพื่อการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (จิตวิทยา) สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. นักศึกษามีความพึงพอใจของต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิต วิชาเอกจิตวิทยาการปรึกษา (หลักสูตรปรับปรุง 2561) ในระดับมาก ทั้งด้านเนื้อหาวิชาที่มีความเหมาะสมต่อการนำไปประยุกต์ใช้ รายวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในทฤษฎีและหลักการทางจิตวิทยา รวมถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรก็มีความสอดคล้องกับรายวิชา ตลอดจนเนื้อหาวิชามีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ประกอบอาชีพ และรายวิชามีความทันสมัยต่อการนำไปประกอบอาชีพ ที่ช่วยให้นักศึกษามีความมั่นใจต่อองค์ความรู้และทักษะที่ได้รับต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในอนาคต สอดคล้องกับแนวความคิดของวรรณภา โพธิ์ศรี (2546, หน้า 19-25) ที่กล่าวว่า เนื้อหารายวิชาในหลักสูตรที่ดีจะต้องสามารถนำมาบูรณาการกับสภาพการดำเนินชีวิตและประสบการณ์ ที่ผู้เรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและประกอบอาชีพได้ ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเป้าหมายของการจัดทำมาตรฐานที่เกี่ยวกับการผลิตบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดและระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา ที่ได้กำหนดให้หลักสูตรเน้นการพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งการมีทักษะชีวิตและอาชีพ ที่สามารถปรับตัวและยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ต่าง ๆ การมีความคิดริเริ่มและการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รวมถึงการมีความสามารถเรียนรู้ในการสร้างนวัตกรรม มีความคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ตลอดจนมีทักษะด้านสารสนเทศ การสื่อใช้และเทคโนโลยี เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2558, หน้า 58)

ส่วนผู้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในด้านการมีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการมีคุณธรรมมากที่สุด และมีความพึงพอใจต่อการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง การสร้าง

นวัตกรรม การมีทักษะวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนการมีความรู้และทักษะทางปัญญาในระดับมาก เนื่องจากเป็นคุณลักษณะสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ให้การปรึกษา ตลอดจนการมีองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหา สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559, หน้า 1) ที่ได้กล่าวถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งเป็นแผนแม่บทและเป้าหมายในการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน ที่ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนา ดังนั้น การยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะด้านแรงงาน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สถาบันการศึกษาจะต้องพัฒนาหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตในวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมศักยภาพของประชากรของประเทศให้มีคุณลักษณะที่ดีต่อการดำเนินชีวิตและขับเคลื่อนประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยา วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง 2566) นักศึกษามีความต้องการอยากให้มีการเพิ่มกระบวนการวิชาเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการปรึกษา กระบวนวิชาจิตวิทยาครอบครัว กระบวนวิชาการศึกษาแบบกลุ่ม รวมถึงกระบวนการวิชาเอกเลือกที่ทันสมัยเหมาะสมต่อสภาพสังคมปัจจุบัน ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์นอกสถานที่ ส่วนผู้ใช้บัณฑิตได้แสดงความต่อหลักสูตรในทิศทางของการการพัฒนาศักยภาพให้เหมาะสมต่อการเป็นผู้ให้การปรึกษา ปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ ตลอดจนการเพิ่มทักษะในการฝึกปฏิบัติการปรึกษาและการใช้กิจกรรมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ที่จะช่วยให้บัณฑิตสามารถนำความรู้และทักษะต่าง ๆ ไปปรับใช้ในการทำงานและชีวิตของตนเองได้ นอกจากนี้ นักศึกษาควรได้รับการพัฒนาทักษะด้านการปรับตัวการตระหนักในบทบาทของนักจิตวิทยาการปรึกษามีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมีจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความรู้ทางด้านอาการจิตเวช ที่หลักสูตรควรมีการกำหนดแนวทางให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะจากการลงมือฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาให้บัณฑิตได้มีคุณลักษณะดังกล่าว

อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับบรรพจน์ สุดสีเสน (2561, หน้า 116-117) ได้ศึกษาความต้องการหลักสูตรปริญญาตรีสาขาวิชาจิตวิทยา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คุณสมบัติของบัณฑิตที่ผู้ว่าจ้างต้องการนั้น ควรมีความรู้ความสามารถทางด้านจิตวิทยา มีความรู้ความเข้าใจภาษาต่างประเทศ มีความรับผิดชอบ มีความอดทน ขยัน ซื่อสัตย์ มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ ตลอดจนมีจริยธรรมในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ จากการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนา นักศึกษาด้านจริยธรรม มหาวิทยาลัยปทุมธานี ของวิบูลย์ พุ่มพูลสวัสดิ์ และนาที เกิดอรุณ (2561, หน้า 239-240) พบว่า โครงร่างหลักสูตรควรเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักศึกษาสามารถแสดงออกให้เห็นเป็นรูปธรรม และมีรูปแบบการประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับ นิติยา ทองจันทาด, สมาน เอกพิมพ์ และสุรกานต์ จังหาร (2563, หน้า 82-85) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจิตลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่า นักศึกษามีความสนใจการเรียนการสอนแบบปฏิบัติ มากกว่าการเรียนแบบทฤษฎี ในส่วนของการประเมินด้านจิตสังเคราะห์และจิตการสร้างสร้างสรรค์ ผู้สอนจะต้องกระตุ้นให้ให้นักศึกษาใช้คิดสร้างสรรค์นอกกรอบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น

จากการศึกษาวิจัยการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา วิชาเอกจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยา วิชาเอกจิตวิทยาการปรึกษาหลักสูตรปรับปรุง 2561 ที่อยู่ในระดับมาก และได้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยา วิชาเอกจิตวิทยาการปรึกษา หลักสูตรปรับปรุง 2566 โดยเพิ่มกระบวนวิชาเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการปรึกษา กระบวนวิชาจิตวิทยาครอบครัว กระบวนวิชาการศึกษาแบบกลุ่ม รวมถึงกระบวนวิชาเอกเลือกที่ทันสมัยเหมาะสมต่อสภาพสังคมปัจจุบัน ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์นอกสถานที่

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. โครงสร้างหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (จิตวิทยา) สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แต่ควรมีการพัฒนาปรับปรุงเนื้อหาวิชาใน

หลักสูตรให้มีความทันสมัยเหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ เช่น การจัดให้มีกระบวนการวิชาจิตวิทยาครอบครัว กระบวนการวิชาการปรึกษาแบบกลุ่ม ตลอดจนการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์นอกสถานที่ เป็นต้น

2. หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาให้มีความเหมาะสมต่อการเป็นผู้ให้การปรึกษา และการให้ความรู้เกี่ยวกับการปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ประเภทต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนการพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดีทั้งในด้านองค์ความรู้ ทักษะเชิงปฏิบัติการ การสื่อสารและการทำงานที่ดี

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (จิตวิทยา) สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา ในแต่ละระยะเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับปัจจุบัน และเพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรให้มีคุณสมบัติและมาตรฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

2. ควรจัดตั้งกลุ่มศิษย์เก่าผ่านระบบการสื่อสารทางออนไลน์ เช่น กลุ่มไลน์ หรือ เฟสบุ๊ก เพื่อประโยชน์ต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2554). การวิจัยเชิงคุณภาพในสวัสดิการสังคม: แนวคิดและวิธีวิจัย. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- นิตยา ทองจันทาด, สมาน เอกพิมพ์ และสุรกันต์ จักรหา. (2563). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจิตลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 14(2), หน้า 75-86.
- บวรพจน์ พุดสีเสน. (2561). ความต้องการเข้าศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(2), หน้า 111-122.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประพิมพ์า จรัสรัตนกุล. (2562). จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2564, จาก <https://smarterlifebypsychology.com/2017/10/18/>
- วรรณภา โพธิ์ศรี. (2546). การพัฒนากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเครือข่ายการบริหารจัดการ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 7. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิบูลย์ พุ่มพูลสวัสดิ์ และนาที เกิดอรุณ. (2561). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนา. นักศึกษาด้านจริยธรรม มหาวิทยาลัยปทุมธานี. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 4(1), หน้า 233-247.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษามายในระดับหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.mua.go.th/users/bhes/QAMUA58/qa%20manual58/QA_MANUAL30032558.pdf.